

HÖGSTA DOMSTOLENS BESLUT

Mål nr

meddelat i Stockholm den 16 december 2004

B 276-03

KLAGANDE

BC

Offentlig försvarare och ombud: advokaten ML

MOTPARTER

1. Riksåklagaren

2. EG

Ombud, tillika målsägandebiträde: advokaten MN

SAKEN

Grovt förtal m.m.

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Hovrätten över Skåne och Blekinge, avd. 3, dom den 13 december 2002
i mål B 2727-01

HÖGSTA DOMSTOLENS AVGÖRANDE

Högsta domstolen förklarar att hovrätten ägt pröva om BC gjort sig skyldig till förtal.

Högsta domstolen finner inte skäl att meddela prövningstillstånd beträffande målet i övrigt. Hovrättens dom står därmed fast.

För biträde åt BC i Högsta domstolen tillerkänns ML ersättning av allmänna medel med tretusenfemton (3.015) kr för arbete. Denna kostnad skall stanna på staten.

Vad hovrätten förordnat om sekretess skall bestå.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

BC har yrkat att Högsta domstolen ogillar åtalet för grovt förtal och nedsätter skadeståndet samt under alla omständigheter ådömer honom en icke frihetsberövande påföljd.

Högsta domstolen har beviljat prövningstillstånd beträffande frågan om hovrätten ägt pröva huruvida BC gjort sig skyldig till förtal. Frågan om prövningstillstånd i målet i övrigt har förklarats vilande.

Riksåklagaren har som sin inställning angett att hovrätten ägt pröva huruvida BC gjort sig skyldig till förtal och bestritt ändring av hovrättens dom.

SKÄL

BC åtalades vid tingsrätten för – såvitt nu är av intresse – sexuellt ofredande. Gärningen bestod enligt åklagarens gärningsbeskrivning i att BC på ett uppenbart sedlighetssårande sätt uppträtt anstötligt mot EG genom att under tiden slutet av januari – början av februari 2000 anslå ett dussin lappar i A 4-format med grovt pornografiska bilder av henne i en skola i Malmö och i trappuppgången till hennes bostad. Som tillämpligt lagrum åberopades 6 kap. 7 § brottsbalken. EG förde skadeståndstalan mot BC. Tingsrätten dömde BC för bl.a. sexuellt ofredande i enlighet med åtalet. Samtliga parter överklagade tingsrättens dom varvid BC bl.a. yrkade att åtalet för sexuellt ofredande skulle ogillas. Vid enskild överläggning, efter hovrättens huvudförhandling, beslutade hovrätten att parterna skulle beredas tillfälle att yttra sig över om den gärning som av tingsrätten bedömts som sexuellt ofredande innefattade annat brott, exempelvis förtal eller grovt förtal, samt om i sådant fall förutsättningar enligt 5 kap. 5 § brottsbalken för åtal förelåg. Åklagaren förklarade i yttrande att åtal för förtalsbrott var av särskilda skäl påkallat ur allmän synpunkt. EG yttrade att hon angav förtal alternativt grovt förtal till åtal. BC yttrade att de aktuella förutsättningarna för åtal inte var uppfyllda, varför förtalsbrott enligt hans uppfattning inte kunde tas upp till prövning av hovrätten. I sin dom fann hovrätten gärningen styrkt och dömde BC för grovt förtal.

Den fråga som Högsta domstolen nu har att ta ställning till är om hovrätten ägt pröva om BC gjort sig skyldig till förtalsbrott.

Av 20 kap. 3 § andra stycket rättegångsbalken framgår att rättegångshinder föreligger om det som villkor för allmänt åtal är föreskrivet angivelse av målsägande och detta villkor inte är uppfyllt.

Ärekränkingsbrotten, dit förtalsbrotten hör, är i princip målsägandebrott. Allmänt åtal får emellertid ske under den dubbla förutsättningen att målsäganden anger brottet till åtal och att åtal av särskilda skäl anses påkallat ur allmän synpunkt.

I 20 kap. 5 § rättegångsbalken stadgas att brott kan anges till åtal av målsäganden hos åklagare eller polismyndighet. Någon viss form för angivelse anger inte rättegångsbalken; den kan således vara såväl skriftlig som muntlig. Det framgår inte heller vilka krav som skall ställas på en utsaga av en målsägande för att den skall betecknas som en angivelse. Det får emellertid anses räcka att målsäganden hos behörig myndighet ger till känna en önskan att ett brott beivras för att en angivelse skall anses föreligga (jfr Fitger, Rättegångsbalken, s. 20:10 f). Något krav på att viss person pekas ut finns inte (jfr NJA 1892 s. 399).

EG har anmält det aktuella förfarandet till polis vid två tillfällen. Frågan är om kravet på angivelse från målsäganden därmed är uppfyllt. När en målsägande anmäler angivelsebrott brukar normalt fråga ställas om brottet anges till åtal och svaret dokumenteras. EG har uppenbarligen inte fått denna fråga. Redan det förhållandet att hon hos polismyndigheten anmälde BC för brottet visar dock att hon önskade att saken skulle bli föremål för åtal.

Åtalsprövningsregeln i 5 kap. 5 § brottsbalken uppställer vidare krav på att åtal av särskilda skäl är påkallat från allmän synpunkt. Denna prövning ankommer på åklagaren och inte på domstolen. Något hinder att åklagaren företar den särskilda åtalsprövningen först vid den tidpunkt i processen då frågan har blivit aktuell föreligger inte (jfr NJA 1992 s. 150).

När domstolen avviker från åklagarens brottsrubricering måste rätten beakta de krav som ställs i artikel 6 i Europakonventionen om skydd för de mänskliga rät-

tigheterna och de grundläggande friheterna angående den tilltalades möjligheter att försvara sig. Tillhandahållandet av en fullständig och detaljerad information om anklagelsen, och vid behov den brottsrubricering som rätten kan komma att tillämpa, är härvidlag en viktig förutsättning. Genom hovrättens åtgärd att inhämta yttrande – med angivande av vilken rubricering som var aktuell – får BC anses ha haft tillräckliga möjligheter att försvara sig mot den anklagelse som riktats mot honom.

Det sagda leder till slutsatsen att hovrätten ägt pröva om BC gjort sig skyldig till förtal. Med detta ställningstagande finns inte skäl att meddela prövningstillstånd i målet i övrigt.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Lennander, Regner,
Blomstrand (referent) och Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Gullsjö